

2 . Adamclisi | Județ: Constanța | Punct: Cetate | Anul: 2014

Anul: 2014

Cod RAN: 60892.08

Perioade: Evul Mediu

Epoci: Epoca migrațiilor

Tipuri sit: tip neprecizat, amenajare/construcție

Categorii sit: Domestic, Apărare (construcții defensive)

Autori: Alexandru Barnea, Alina Mușat, Adriana Panaite, Florin Scurtu

Instituții: Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București

Raport

Rezultatele cercetării arheologice (Adriana Panaite, Alina Mușat Streinu)

Conform reperelor stabilite de dl. Ing. Scurtu și a planului

de încadrare realizat au fost efectuate 2 secțiuni noi, SG13 și SG14, dar a fost continuată cercetarea și într-o secțiune trasată în campaniile anterioare, SG5.

SG 13

Noua secțiune a fost trasată perpendicular față de SG 9, lăsând un martor de 1 m, pe direcția E-V, cu o lungime de 14 m și o lățime de 2 m. După îndepărtarea stratului vegetal de aproximativ 0,17 m, compus dintr-un pământ aproape negru la culoare, am ajuns la un strat compact de dărâmătură, format din numeroase fragmente de materiale de construcție (țigle, cărămizi, chirpici). Tot după îndepărtarea stratului vegetal s-a profilat foarte clar un zid între metrii 6,20 și 7, cu pietre masive căzute de o parte și alta a acestuia. După curățare, am observat că zidul orientat N-S are o grosime aproximativă de 0,70 m, format din blocuri masive în partea superioară, legate cu pământ, păstrat pe trei asize, cele două inferioare fiind compuse din blocuri de piatră de dimensiuni mai mici. Acest zid împarte secțiunea în două contexte diferite. La est de acest zid a fost înregistrat stratul compact de dărâmătură, pe când la vest de zid a fost înregistrat un strat de culoare gri, cu mai puține fragmente de materiale de construcție, dar cu mai multe pietre de mari dimensiuni, probabil prăbușite din zid.

Context 1 – Est de zid/ metrii 0 – 6,20 m

În această zonă am continuat cercetarea arheologică până

la adâncimea de 0,63-0,70 m, îndepărtând stratul de dărâmătură, până am atins un nivel compact, galben închis la culoare, cu urme de lutuială. Între metrii 0 și 2 am observat foarte aproape de suprafață o aglomerare de pietre care după curățare s-a dovedit a reprezenta restul a două ziduri slab conservate și dărâmătura aferentă. Cele două ziduri au o grosime de 0,40 m fiecare și s-au păstrat pe două (zidul E-V) și trei asize (zidul N-S). Cele două ziduri sunt formate din blocuri de piatră de dimensiuni medii (oscilând ca dimensiuni între aprox. 0,10 – 0,20 m) legate cu pământ. Primul zid este orientat E-V și pare să fie continuarea zidului descoperit în SG9. Cel de-al doilea zid, orientat N-S, formează un colț cu primul, astfel cele două ziduri descoperite în SG13 delimitează o încăpere împreună cu două ziduri descoperite anterior în SG9. De remarcat este faptul că acest colț clar profilat pare să fi integrat și o placă masivă din piatră. Cercetarea din SG13 din interiorul acestei încăperi s-a oprit pe nivelul de dărâmătură, astfel funcționalitatea acestui spațiu va putea fi stabilită după continuarea săpăturii și corelarea materialului cu cel descoperit în aceeași zonă din SG9.

Un alt element descoperit în acest perimetru, între metrii 2,15 – 2,70, îl reprezintă un fragment de

sarcofag ce pare să fi fost plasat pe un bloc de piatră fasonată, așezată direct pe nivelul de pământ galben cu urme de lutuială, la același nivel cu cele două ziduri. Din păcate, se pare că cea mai mare parte a sarcofagului este cuprinsă în profilul de S al secțiunii.

Context 2 – Vest de zid/ metrii 7-14

În această zonă, după cum am menționat, după îndepărtarea stratului vegetal am atins un strat compact format din pământ foarte prăfos, de culoare gri. Stratul conținea fragmente litice de mari dimensiuni, dar și fragmente de materiale de construcții. Cercetarea arheologică s-a oprit o dată cu atingerea unui nivel compact de pământ gri, bătătorit, cu urme de lutuială, la adâncimea de cca. 0,77-0,80 m. Pe acest nivel am observat și

curățat un zid orientat E-V, din care se putea observa doar primul șir de pietre, celelalte aflându-se integrate în profilul de S. Acest zid legat cu pământ și format din pietre de dimensiuni medii (cca. 0,20 m) a putut fi înregistrat pe două asize și pe o lungime de 1,40 m între metrii 12.60 și 14.

Materialele recuperate din SG 13 constau în principal din fragmente ceramice provenite de la vase de transport (amfore), servit (o cană), un opaiț aproape întreg, dar și alte fragmente ce urmează a fi identificate. Materialele se încadrează cronologic în intervalul sec. V-VI, dar cercetarea de specialitate va oferi o datare precisă.

SG 14

Cea de-a doua secțiune deschisă a urmărit stabilirea limitelor străzii principale N-S, cardo. Secțiunea a fost trasată pe direcția E-V, la un 1 m vest de SG 12. Inițial, SG 14 a măsurat 12 m lungime și 2 metri lățime, pentru ca după extinderea spre est și vest și eliminarea marotorului de 1 m, să ajungă la dimensiunile 17 x

2 m. După îndepărtarea stratului vegetal de aproximativ 0,10-0,12 m, și în această secțiune s-a profilat un zid masiv ce a despărțit-o în două contexte, cu dimensiuni aproape egale. Zidul măsoară aproximativ 0,80 m grosime, format din blocuri de piatră legate cu pământ, pastrate pe trei asize, orientat N-S.

Context 1 – Est de zid

În această zonă am continuat cercetarea arheologică până la adâncimea de cca. 0,45 m. Imediat după stratul vegetal am îndepărtat un strat de pământ galben închis, prăfos, cu fragmente litice și de materiale de construcții. La aproximativ 1,20 m E de zid au apărut două blocuri litice de mari dimensiuni, nivel la care am

oprit cercetarea. Cele două blocuri par a fi în poziția inițială și este posibil să reprezinte urmele unui pavaj, fie că vorbim despre un posibil trotuar sau un alt tip de spațiu de circulație. Cu toate acestea, nivelul pe care a fost oprită săpătura nu poate în aceste condiții indica funcționalitatea certă a acestui spațiu.

Context 2 – Vest de zid

În această zonă, săpătura s-a oprit imediat după îndepărtarea stratului vegetal pentru că a fost atins un nivel compact, tare, de pământ gri. Acest strat nu părea să se continue până la zid, astfel am decis efectuarea unui sondaj de 1 x 1 m cu adâncimea de 0,80 m, în urma căruia am observat cele trei asize. În acest sondaj am săpat într-un strat de pământ galben închis, prăfos, cu numeroase fragmente litice și de materiale de construcții, dar timpul scurt alocat cercetării și condițiile meteo nefavorabile nu a permis îndepărtarea totală a acestui nivel de dărâmătură. Zidul descoperit în SG14 nu poate momentan fi atribuit unui edificiu, la fel cum nici stratul dur de pământ gri nu poate cu siguranță fi atribuit unui drum sau unei curți interioare. Materialele recuperate în timpul cercetării arheologice sunt foarte puține la număr, constând mai ales din fragmente ceramice de amfore, databile în perioada sec. V-VI.

SG5

În secțiunea SG5, cercetată parțial în campaniile anterioare, am reluat cercetarea începând cu metrul 6.60 până la metrul 16. Pentru că în perimetrul aflat între metrii 6.60 și 12.70 cercetarea arheologică ajunsese până la adâncimea de cca. 0,80-0,90 m, sistată pe un nivel de dărâmătură format dintr-un pământ

brun cu fragmente de materiale de construcții (țigle, olane, cărămizi, chirpici), am continuat cercetarea până la atingerea unui nivel de călcare. Săpătura a continuat până la adâncimea de 1,20 m, nivel la care am atins un strat de pământ brun deschis, compact și au ieșit în evidență urmele unei construcții din piatră legată cu

mortar. Prima latură a fost identificată la metrul 8,05, iar o a doua latură a devenit clară în profilul de E, vizibilă până la metrul 12.70, unde cercetarea arheologică nu a atins acest nivel. Pe mijlocul primei laturi se poate observa urma unui bloc litic masiv care ar fi putut servi ca fundație pentru o bază de coloană, un astfel de element arhitectonic fiind descoperit în timpul săpăturilor din campania anterioară.

Între metrii 10.90 și 12.55 au fost identificate și clar profilate două blocuri litice masive, cu dimensiuni de 0,70 x 0,54 x 0,27 m și 0,90 x 0,60 x 0,23 m, unul în continuarea celui alt, pe direcția N-S, pentru ca în extremitatea sudică să fie descoperit un fus de coloană în picioare. Aceste descoperiri, fundația pentru baza de coloană, cele două blocuri, fusul de coloană, precum și un al doilea fus descoperit în campania anterioară, toate aflate în linie dreaptă pe aceeași direcție, îndreptățesc presupunerea că ar fi putut face parte dintr-o curte interioară a unui edificiu important sau dintr-o piață.

Continuând cercetarea până la metrul 16, unde se află fusul de coloană identificat anterior, am adâncit această zonă de la cca. 0,40 m până la 0,80 m. Cu această ocazie am urmărit spațiul aflat între zidul observat în campania anterioară și fusul de coloană descoperit în această campanie. Între metrii 13.40 și cca 15.40 am identificat o aglomerare masivă de cărămizi din chirpici ars (dimensiunea maximă a unei astfel de cărămizi întregi fiind de 0,40 x 0,42 x 0,10 m), care la prima vedere părea a forma un zid. La o curățire mai atentă am observat că aceste cărămizi nu formau un zid, ci păreau mai degrabă depuse în vederea unei utilizări ulterioare; nu excludem nici ipoteza că reprezintă urmele unei dărâmături. Această din urmă este întărită și de proximitatea față de fusul de coloană și de zidul din piatră imediat la S de acesta.

Conform raportului de cercetare al secțiunii din anul 2007, se pare că întreaga zonă era acoperită de fragmente de chirpici arși și de țigle. Aceste date împreună cu cele obținute în timpul săpăturii din 2014 pot susține ipoteza prăbușirii unui edificiu construit din chirpici arși și țigle, dar în condițiile actuale nu se poate stabili o legătură clară între aceste urme de distrugere, zidurile și pavajul descoperite.

Materialele recuperate constau din fragmente ceramice diverse, o parte databile în perioada secolelor V-VI, în special cele descoperite în zona superioară, urmând ca o cercetare a tuturor fragmentelor să ofere datări precise.

Verificarea arheologică a unor zone anormale geofizice Datele geofizice privind zona investigată (Dr. Ing. Florin Scurtu, GEI PROSECO București)

Cercetările geofizice de teren în cetatea Tropaeum Traiani au început în anul 2000 (v. Scurtu, Barnea, 2005) și au continuat până în anul 2006, cu fonduri de la Institutul de Arheologie Vasile Pârvan în primul an și apoi cu fonduri obținute de la Ministerul Cercetării în cadrul a două proiecte de cercetare conduse de subsemnatul. Începând cu anul 2006 am realizat, în colaborare cu arheologi recomandați de responsabilul științific al șantierului Tropaeum Traiani, săpături de verificare și confirmare a unor obiective arheologice puse în evidență de cercetarea noastră geofizică. Secțiuni arheologice de sondaj, în sectorul B al cetății, au fost realizate practic în fiecare an, cu rezultate care au validat obiectivele arheologice presupuse ca urmare a interpretării fizico- arheologice a anomaliilor geofizice.

Din cauza vremii foarte nefavorabile, în anul 2014 verificările arheologice au fost efectuate doar în perioada 28 octombrie – 1 noiembrie, utilizând 5 muncitori, cu program de lucru prelungit. Ca și în anii trecuți, cheltuielile de transport și manoperă au fost suportate de subsemnatul, din fondurile proprii.

Săpăturile arheologice de anul acesta au urmărit trei obiective: 1) verificarea și confirmarea poziției jumătății vestice a edificiului de formă trapezoidală pus în evidență de harta geomagnetică a zonei de NV a sectorului B (edificiu cercetat parțial, în anii 2012-2013, prin secțiunile SG9 și SG11), 2) localizarea fizică, pe teren, a amplasamentului cardo în zona de la nord de decumanus maximus, pe baza datelor geomagnetice și 3) detalierea zonei nordice a secțiunii SG5 (secțiune începută în anul 2007 și continuată în 2013) pentru a verifica o eventuală corelație între mai multe fusuri de coloană (unul dintre acestea probabil

chiar în poziție primară) evidențiate de această secțiune.

1) Pentru cercetarea părții vestice a edificiului trapezoidal a fost realizată o secțiune orientată E-V, SG13, cu dimensiunile de 14 m x 2 m. Aceasta începe la 1 m V de secțiunea SG9, care este orientată N-S și traversează atât întregul edificiu, cât și străzile care îl limitează la N și la S.

Elementul reper din secțiunea SG13 îl constituie un zid orientat N-S, amplasat chiar la mijlocul secțiunii (m.6,3-m.7), având o grosime de circa 0,70 m și format din blocuri legate cu pământ. La vest de acesta, pe lângă aspectele arheologice clasice este de remarcat și stratul vegetal, compus dintr-un pământ aproape negru la culoare și foarte aderent, aproape lipicios, ca și cum ar fi fost îmbibat cu un lichid unsuros (Fig.11_SG13_in timpul cercetării). La est de zidul central au fost evidențiate câteva artefacte care invită la detalieri în campania viitoare.

2) Pentru realizarea celui de al doilea obiectiv am amplasat, pe baza hărții geomagnetice, o secțiune (SG14) orientată V-E, imediat la N de movila de pământ rezultat din săpăturile anterioare, la V de secțiunea SG12 realizată în anul 2013 (de fapt chiar în continuarea acesteia). Secțiunea SG12 avusese scopul de a explica prezența în zona respectivă a unei anomalii locale rezistivimetrice de maxim și a arătat că maximul rezistivimetric respectiv a fost generat de o aglomerare compactă de blocuri de calcar de mari dimensiuni, rezultat al prăbușirii zidurilor unei clădiri antice masive acoperite în prezent în întregime de către aceste blocuri (Scurtu, Paraschiv, 2014). Hărțile geofizice (geomagnetică și rezistivimetrică) indicau faptul că această clădire avea fațada spre cardo, aflat imediat la vest de clădire.

Un obiectiv subsecvent a fost acela de a confirma lățimea de 12 m a acestei străzi (după cum rezultă din harta geomagnetică și din secțiunea SG3 realizată în anul 2006), precum și eventuala prezență a unui zid median care să împartă strada în două părți aproximativ egale, așa cum apare și în SG3, dar și în alte situri arheologice, de exemplu la Porolissum (Moga 1950, Scurtu 1977).

Cel mai evident rezultat al săpăturii din secțiunea SG14

este prezența în zona sa centrală a unui zid masiv, de circa 0,80 m grosime, format din blocuri de piatră legate cu pământ, orientat N- S, care împarte secțiunea în două părți aproximativ egale (Fig.02_SG14_zid central). Partea estică a secțiunii pare să includă și un pavaj. Limita estică a cardo se află probabil sub aglomerarea de blocuri din secțiunea SG12, la 5-7 m E de zidul central. În ceea ce privește partea de vest a secțiunii, este probabil ca stratul de pământ tare pe care a fost oprită săpătura să fie de

fapt pământ alunecat din movila învecinată, compactat și diagenizat în zecile de ani de depozitare în această poziție, în acest caz limita vestică a cardo aflându-se la un nivel inferior. Pentru mărirea gradului de probabilitate a interpretării acestor situații vor fi necesare mici detalieri în campania următoare.

3) Detalierea zonei nordice a secțiunii SG5 s-a realizat pe o lungime de circa 13 m (între punctele m.0 și m.13 ale secțiunii inițiale), cu intenția de a afla relația dintre un fus de coloană posibil în poziție primară (m.9,5) și o aglomerare de chirpici situată imediat la N de aceasta, precum și pentru adâncirea secțiunii în partea sa nordică (m.6-m.0) până la atingerea unui nivel de călcare, operațiune care nu fusese realizată în anul 2013 din lipsă de timp. Ambele obiective au fost atinse, cu rezultate interesante, descrise mai jos.

Note

-

2 M.S.Ionescu, Șt. E.Gamureac, F. Drăghici, The edifice A 9 from the roman-byzantine town Tropaeum Traiani, Pontica 46 (2013), pag. 173-223.

[Raportul 5281 din cronica.cimec.ro](#)
[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
